



Gezond voedingsaanbod is onderdeel van Nationaal Programma Preventie

In 2014 start het Nationaal Programma Preventie, een 3-jarig programma. ‘Overgewicht is één van de speerpunten en de jeugd een belangrijke doelgroep’, aldus dr. Henk Reinen, directie Voeding, Gezondheidsbescherming en Preventie van het Ministerie van VWS. Wat voedingsaanbod betreft is het motto “De gezonde keuze gemakkelijker maken”, onder meer door herformulering van producten en het informeren van consumenten middels Het Vinkje.

‘Gezondheid is niet van de overheid, maar van de mensen zelf’, zo begon dr. Henk Reinen zijn presentatie. Hij benadrukte daarmee dat het Nationaal Programma Preventie geen overheidsprogramma is, maar een samenwerking tussen rijk, gemeenten, bedrijven, zorgpartijen, scholen en andere organisaties (figuur 1). De indruk bestaat dat de huidige gezondheidsprogramma’s vaak kleinschalig, versnipperd en ad hoc zijn. Met het Nationaal Programma Preventie wil de overheid randvoorwaarden scheppen waardoor al die afzonderlijke druppels een golf kunnen worden. Reinen: ‘Het is meer een beweging dan een programma. Het is de smeerolie tussen verschillende gezondheidsprogramma’s, die nu soms onsamenvattend lijken.’ Het streven is een significante toename van de gezonde levensverwachting in 2030, waarbij als nulmeting de Volksgezondheid Toekomst Verkenning van 2014 wordt genomen. Ook wordt ingezet op het verkleinen van de huidige grote gezondheidsverschillen tussen lager en hoger opgeleiden.

Doel is een substantiële verbetering bij 6 speerpunten: overgewicht, beweging, diabetes, roken, alcohol en depressies.



Figuur 1. Diverse partijen werken samen in het Nationaal Programma Preventie

Alles is gezondheid

Het motto van het Nationaal Programma Preventie en tevens de titel van het rapport is “Alles is gezondheid” (1). Het Nationaal Programma Preventie brengt activiteiten bijeen rond 3 terreinen:

- Gezondheid bevorderen en ziekten voorkomen in de omgeving waarin mensen wonen, werken en leren
- Preventie een prominente plek geven in de gezondheidszorg
- Gezondheidsbescherming op peil houden

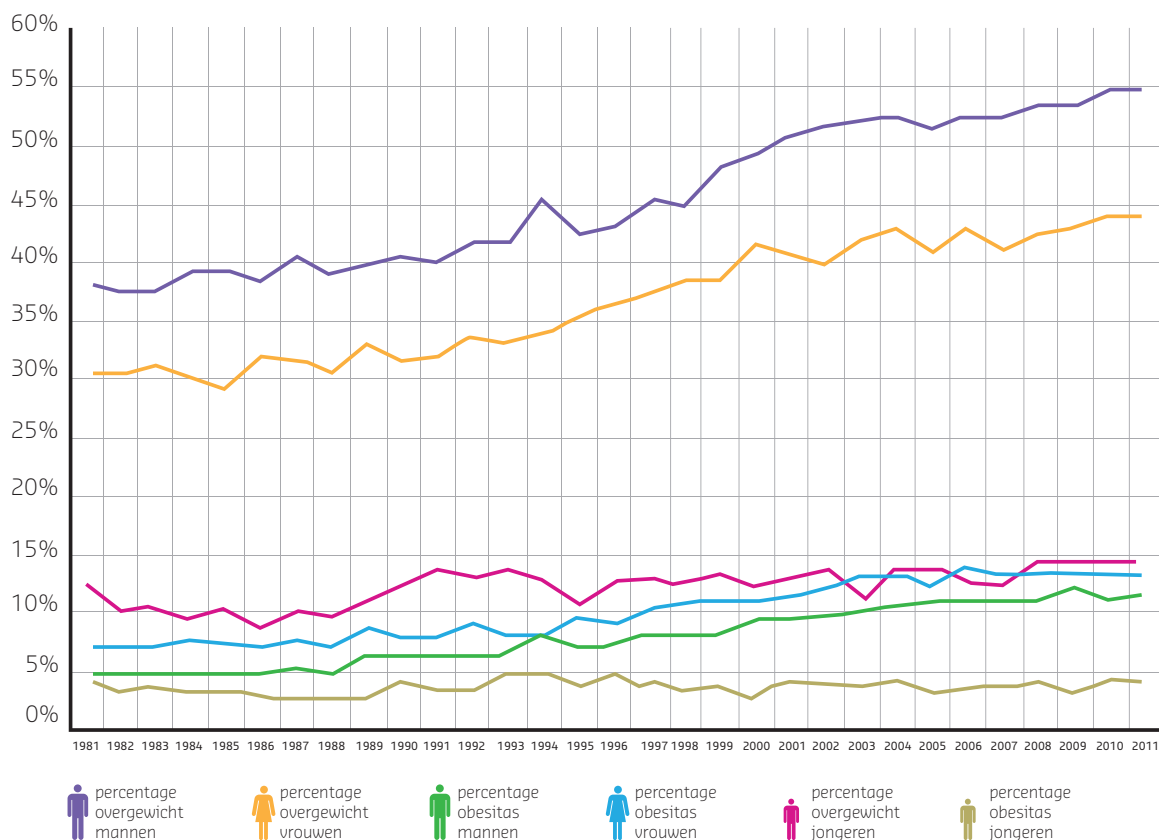
Rijk, gemeenten, bedrijven, sportorganisaties, zorgpartijen en maatschappelijke organisaties zijn volop in gesprek om de doelstellingen, afspraken en acties binnen het Nationaal Programma Preventie verder te concretiseren en uit te werken. In februari 2014 presenteren alle partijen zich gezamenlijk tijdens een startconferentie.

Overgewicht aanpakken met een gezonde schoolomgeving

In de afgelopen jaren is overgewicht toegenomen in de Nederlandse bevolking (figuur 2). Reinen: ‘Inmiddels heeft 1 op de 2 volwassenen overgewicht en komt obesitas voor bij 1 op de 8 volwassenen. Ook bij kinderen is er een groeiende trend: overgewicht komt voor bij 1 op de 8 kinderen en 2 tot 4% heeft obesitas. Dat zijn behoorlijke aantallen.’ Het Nationaal Programma Preventie zet in op een stabilisatie of daling van

obesitas bij kinderen. Één van de pijlers is de ‘Gezonde School’ aanpak, gericht op gezondheidsbevordering in het primaire onderwijs, voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs. Daarnaast zijn er nog specifieke programma’s, zoals de ‘Gezonde Schoolkantine’ waarbij gestreefd wordt naar 100% Gezonde Schoolkantes in 2015. Nieuw op dit terrein is het programma ‘Gezonde Schoolpleinen’ van Jantje Beton. Doel is in 2014 70 schoolpleinen beweegvriendelijker, groener en mooier te maken.

Een goed voorbeeld van samenwerking volgens Reinen is het Convenant Gezond Gewicht, een publieke-private samenwerking met 26 partijen, waaronder overheid, bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties. Reinen: ‘Eerst was het convenant een stimuleringsprogramma, maar het vindt steeds meer zijn weg in het reguliere circuit. Uiteindelijk is het convenant dan niet meer nodig.’ Een onderdeel van het convenant is Jongeren Op Gezond Gewicht (JOGG), een bewezen aanpak uit Frankrijk, die vertaald is naar de Nederlandse situatie. JOGG wordt lokaal uitgevoerd binnen gemeenten en inmiddels zijn 35 van de 408 gemeenten in Nederland aangesloten. Er wordt gestreefd naar 75 JOGG-gemeenten in 2015. Reinen: ‘De ene gemeente is creatiever in de uitvoering dan de andere, maar het deelnemen is zeker niet vrijblijvend.’ Doel is om de stijgende lijn van overgewicht bij kinderen af te vlakken en liefst om te zetten in een daling. Reinen: In een paar JOGG-gemeenten, zoals Zwolle, Rotterdam en Dordrecht, lijkt het erop dat de overgewichtstrend wordt omgebogen. ‘Zo’n afbuiging vasthouden is al mooi.’



Figuur 2. Prevalentie van overgewicht en obesitas onder jongeren (2-20 jaar) en volwassenen (vanaf 20 jaar) (bron: CBS, 2012)

'Zelfs als iemand kiest voor gezonde producten, komt de zoutinname niet onder de 6 gram per dag.'

Herformulering van producten belangrijk onderdeel voedingsbeleid

Reinen ging ook in op het voedingsbeleid van de overheid: 'Het aanbod aan voedingsmiddelen moet zo gezond mogelijk zijn. Daarom is het belangrijk dat de samenstelling van producten verbetert, vooral wat betreft zout, verzadigd vet, het laatste beetje transvet en suiker.' Momenteel gaat de aandacht vooral uit naar het verlagen van het zoutgehalte. Reinen: 'De zoutinname is veel hoger dan de aanbeveling van 6 gram per dag. Vrouwen krijgen 7 à 8 gram per dag binnen en mannen 9 à 10 gram.' Het merendeel van het zout - 80% - zit al in de producten die mensen kopen, zoals brood, kaas en vleeswaren (figuur 3). Reinen: 'Zelfs als iemand kiest voor gezonde producten, komt de zoutinname niet onder de 6 gram per dag.' Daarom heeft de overheid de sector opgeroepen tot zoutverlaging. Reinen: 'Er zijn altijd goede voorbeelden en het doel is om die sectorbreed ingevoerd te krijgen. Bij brood, kaas en vleeswaren heeft de sector zoutverlaging opgepakt, maar veel andere sectoren hebben nog geen ketenafspraken. Die hebben we daarop aangesproken, want we willen dat ze hun verantwoordelijkheid nemen. Ze moeten nu met plannen komen en die worden samen met de overheid besproken. Het heeft de aandacht van de minister en het wordt minder vrijblijvend dan voorheen.' Als de vrijwillige maatregelen van de industrie niet afdoende zijn, dan blijft uiteindelijk wetgeving volgens Reinen nog een optie. Ook komt er een website waarop zichtbaar wordt welke partijen wel meewerken en welke niet.

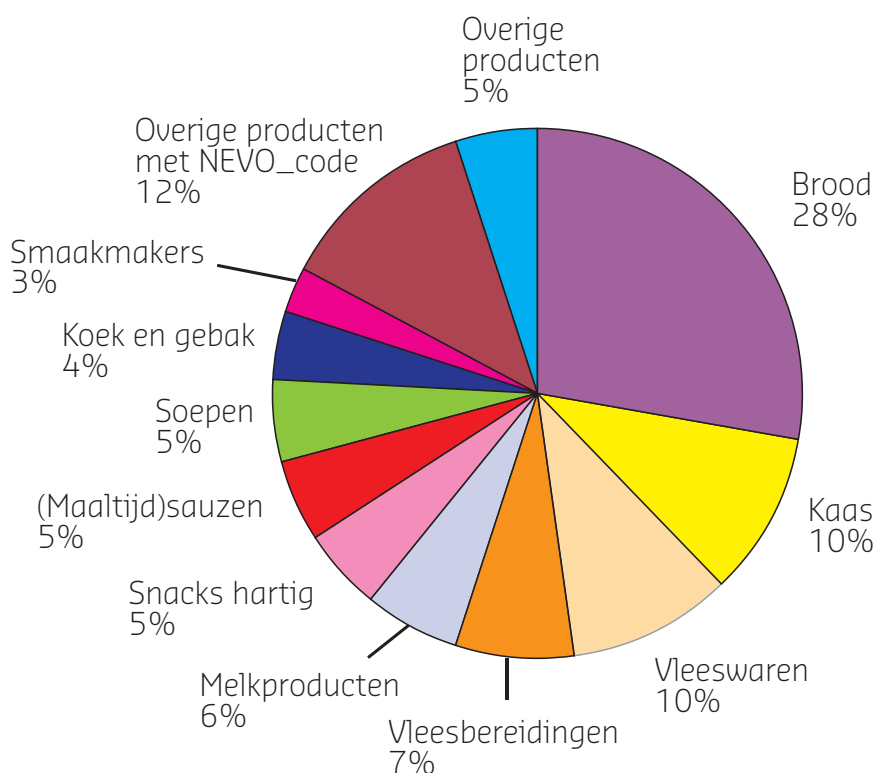
'Het vinkje is eenvoudig, een stoplicht te complex'

Naast het herformuleren van producten focust het voedingsbeleid van de overheid op het informeren van consumenten. Reinen: 'Het doel is om de gezonde keuze gemakkelijker te maken, ook voor mensen die het etiket niet helemaal lezen.' In dat opzicht is de overheid gecharmeerd van 'Het Vinkje'. Het bestaat in 2 kleurvarianten; groen voor basisvoedingsmiddelen en blauw voor niet-basisvoedingsmiddelen. Reinen: 'Het Vinkje is een goede manier om op eenvoudige wijze iets over een product te zeggen. Dit in tegenstelling tot een stoplicht, dat te complex is.' Het Vinkje geniet een grote bekendheid onder consumenten: 90% kent het logo. Al begrijpt niet iedereen het onderscheid tussen het blauwe en groene vinkje. Inmiddels prijkt het logo op circa 7.000 producten van 130 bedrijven in 94% van de supermarkten. Reinen: 'Het Vinkje leidt ook tot productverbetering. Alleen de betere varianten van producten - 10 à 15% van het totaal - voldoen aan de criteria. Als de samenstelling van steeds meer producten verbetert, dan worden de criteria verder aangescherpt.'

• Angela Severs

[Literatuur]

1. Alles is gezondheid. Het Nationaal Programma Preventie 2014 – 2016. Rijksoverheid, 11 oktober 2013, te downloaden via <http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/rapporten/2013/10/11/alles-is-gezondheid-het-nationaal-programma-preventie-2014-2016-deel-1-en-deel-2.html>



Figuur 3. Procentuele bijdrage van productgroepen aan de natriuminname in Nederland.